

УДК 378.046-021.68-051:821

Л.В. Чумак, м. Херсон, Україна / L. Chumak, Kherson, Ukraine
e-mail: larisaks2008@mail.ru

ВЕКТОРИ ІНТЕГРАТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНО-АТЕСТАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ СВІТИ

Анотація. У статті розглядаються вектори інтегративності навчально-атестаційного комплексу розвитку професійної майстерності вчителя зарубіжної літератури в системі післядипломної освіти в якості технологічного інструментарію функціонування означеної педагогічної конструкції. Автор уважає, що розвиток професіоналізму філолога засобом інтегрального навчально-атестаційного комплексу допомагає: виявляти нагальні потреби у фаховому зростанні філологів; опанувати спеціальні та об'єктивні знання й епістемологічне пізнання; оволодівати навичками дидактично-методичної мобільності; встановлювати ієрархію за порядком значимості та визначати стратегії конструктивного вирішення професійних проблем; відходити від пануючих педагогічних стереотипів ініціюванням нововведень, упровадженням інновацій та творчим пошуком моделей і технологій організації навчально-виховного процесу та ін. Конструктивністю функціональності векторів інтегративності (у контексті: врахування існування інтеграційних процесів на макро- і мікро- рівнях; реалізації концептуальних положень педагогічних (системного, компетентнісного, андрагогічного, акмеологічного та ін.) підходів у навчальному процесі курсової підготовки; оптимізації взаємозв'язку науки й освіти; дієвості педагогічної інтеграції у рамках розробленого ІНАКу (інтегрального навчально-атестаційного комплексу розвитку професійної майстерності вчителя зарубіжної літератури в системі післядипломної освіти), в якості його технологічного інструментарію передбачається не тільки інтенсифікація науково-практичної підготовки філологів і на рівні самоосвіти, і у шкільному середовищі, і в період підвищення кваліфікації в закладах неперервної освіти, а й покращення власної педагогічної системи літератора в цілому.

Ключові слова: педагогічна інтеграція, педагогічні підходи, інтегративний навчально-атестаційний комплекс розвитку професійної майстерності вчителя зарубіжної літератури в системі післядипломної освіти.

Vectors Of Integration Of Teaching And Attestation Complex Of Development Of Professional Skills Of Teacher Of Foreign Literature In System Of Postgraduate Education

Анотація. The article examined vectors of integration of teaching and attestation complex of development of professional skills of teacher of foreign literature in system of postgraduate education in quality of technological set of instruments of functioning of mentioned pedagogical component. The author considers that development of professionalism of philologist by mean of integration of teaching and attestation complex helps to expose urgent needs in specialist's growth of philologists; to get special and objective knowledge and epistemological understanding; to master habits of didactical and methodical mobility; to establish hierarchy according to the order of importance and to determine strategies of constructive solving of professional problems; to move away from existent pedagogical stereotypes, inculcating new rules, innovations and creative search of models and technologies of organization of teaching and upbringing process and so on. It is important to mention constructive character of functioning of vectors and their integration (in the context: taking into consideration existence of integrative process on macro- and micro levels, realization of conception rules of pedagogical (system, competency, andragogical and acmeological) and others) approaches in teaching process of course training, optimization of interaction of science and education, effectiveness of pedagogical integration (in frames of worked out integral teaching and attestation complex of development of professional skills of teacher of foreign literature in system of postgraduate education) in quality of its technological set of instruments it is foresees not only intensification of scientific and practical training of philologists on level of self-education, in school environment in the period of growth of qualification at the establishments of continuing education, but perfection of own pedagogical system of literary man in a whole.

Key words: pedagogical integration, pedagogical approaches, integrative teaching and attestation complex of development of professional skills of teacher of foreign literature in system of postgraduate education.

На сучасному етапі соціокультурних змін запитом українського суспільства актуалізується потреба у вчителі нового типу – майстрі-творці, спроможному розвивати духовний, інтелектуальний та культурний потенціал молоді, здатному до рефлексії та до оптимізації педагогічної діяльності. Одним із шляхів вирішення означеної проблеми є реалізація інтегрального навчально-атестаційного комплексу розвитку професійної майстерності вчителя зарубіжної літератури в системі післядипломної освіти.

Огляд наукових розвідок засвідчує, що побудовою процесу навчання в контексті переходу від окремих наукових підходів до цілісного інтегративного опікувалися В. Загвязинський, Д. Гвішіані, Б. Кедров та

ін. Визначенням концептуальних положень педагогічної інтеграції займалися В. Безрукова, М. Борулава, О. Данилюк, І. Козловська, Г. Федорець, С. Шапоринський та ін.

Метою статті є висвітлення векторів інтегративності навчально-атестаційного комплексу як технологічного інструментарію розвитку професійної майстерності вчителя зарубіжної літератури в системі післядипломної освіти.

Стратегії розвитку післядипломної освіти відповідають Державній національній програмі «Освіта» («Україна ХХІ століття») [3]. В. Олійник наполягає, що «виконання нових завдань ППО у ХХІ столітті потребує широкомасштабного

застосування інноваційних педагогічних технологій, що базуються на фундаментальних епістемологічних та герменевтичних аспектах педагогіки, пов'язаних з професійним мистецтвом і високою комунікативною культурою усіх учасників освітнього процесу, із застосуванням нового змісту, застосуванням нових процесів, створенням нових майданчиків розвитку, новими організаційними формами взаємодії, новим управлінням і новим продуктом» [8, с. 264].

У педагогіці, психології, соціології, філософії та низці інших соціо-гуманітарних науках було позначено єдиний підхід до розуміння й використання порівняно нового у педагогіці поняття «інтеграція», основні ідеї якого було запозичено з філософії та наукознавства [9, с. 17]. Інтеграцію розглядають як явище, чинник і процес розвитку» [9, с. 18]. У «Словнику іншомовних слів» пояснюється, що «інтеграція (від лат. *integratio* – поповнення, відновлення) – об'єднання в ціле будь-яких окремих частин» [10, с. 286]. У системі післядипломної освіти педагогічна інтеграція являє собою складний системний процес, спрямований як на виявлення теоретико-методичних засад реалізації ідеї інтеграції під час курсового підвищення кваліфікації й розробку продуктивних механізмів забезпечення практичної реалізації інтеграції, так і на оптимізацію навчального процесу переходом розумової дії вчителя в статус конструктивної взаємодії з викладачем, завдяки умінням курсанта застосовувати знання з різних галузей при виконанні навчальних завдань, самостійно працювати над обраною педагогічною проблемою та активно виражати себе в методичній творчості тощо.

При визначенні векторів інтеграційного навчально-атестаційного комплексу розвитку професійної майстерності вчителя зарубіжної літератури в системі післядипломної освіти нами враховувалося існування інтеграційних процесів на макро- і на макрорівні, а саме: розвиток особистості фахівця, удосконалення його професійної концепції (ідеали, цінності, пріоритети) та «Я-професіонал» в якості як інтегративного цілого; інтенсифікація мотивації філолога до епістемологічного пізнання; оптимізація його професійної свідомості, мислення, культури мовлення; самотворення акме-траєкторії власного професійного зростання. Отже, розвиток професійної майстерності вчителя зарубіжної літератури в системі післядипломної освіти засобом інтегрального навчально-атестаційного комплексу допомагає філологам: виявляти нагальні потреби у фаховому зростанні; опанувати спеціальні та об'єктивні знання й епістемологічне пізнання; оволодівати навичками дидактично-методичної мобільності; встановлювати ієрархію значимості та визначати стратегії конструктивного вирішення професійних проблем; відходити від пануючих педагогічних стереотипів ініціюванням нововведень, упровадженням інновацій та творчим пошуком моделей і технологій організації навчально-виховного

процесу та ін.

«Конкретно-наукова методологія кожної науки і, відповідно, практики, що обслуговується нею, розкривається за допомогою специфічних підходів» [7, с. 40].

«За системного підходу педагогічна система розглядається як сукупність таких взаємопов'язаних компонентів: мета освіти, суб'єкти педагогічного процесу, зміст освіти, форми і методи педагогічного процесу, засоби навчання» [7, с. 40]. Отже, інтегративний аспект системного підходу в навчальному процесі закладів після дипломної освіти передбачає удосконалення робочих навчальних програм у контексті поєднання взаємозв'язків відносно самостійних компонентів з іншими у систему, поновлення системних властивостей та якісних характеристик, відсутніх в окремих елементах складеної системи, орієнтацію навчання вчителя на розвиток цілісної особистості філолога із зміщенням акцентів з традиційного планування тем на загальнопедагогічний, психологічний і педагогічний інструментарій діяльності, реалізацію питаннями методики навчальної дисципліни «зарубіжна література» конкретизувальної функції, розгляд спеціальних знань у загальному змістовому контексті, вирощування педагогічних здібностей філолога до системного й конструктивного засвоєння простору зарубіжної літератури.

Поняття «компетентнісний підхід» І. Зимня визначає як «спрямованість освіти на розвиток особистості в результаті формування в неї таких особистісних якостей, як компетентність засобами розв'язання професійних і соціальних завдань в освіті» [4, с. 35]. Отже, використанням концептуальних засад компетентнісного підходу в інтеграційному навчально-атестаційному комплексі розвитку професійної майстерності вчителя зарубіжної літератури в системі післядипломної освіти передбачається інтеграція складових аксіологічного, гносеологічного, праксиологічного та аутоцентричного структурних компонентів у вказаній педагогічній конструкції.

Основні закономірності й етапи становлення андрагогіки як самостійної науки про освіту дорослих визначено С.Змієвим [5], адже навіть при універсальності деяких педагогічних методів, професійне навчання дорослої людини значно відрізняється від шкільного навчального процесу. Хоча природні біологічні і нейрофізіологічні передумови для інформаційно-навчальної взаємодії особистості зі світом, навколишнім середовищем, іншими людьми залишають мислення активним упродовж усього життя людини, проте у різні вікові періоди в його структурі відбуваються деякі зміни. Психологічні дослідження Б. Ананьєва, що враховували існування трьох основних видів мислення (образного, вербально-логічного та наочно-дієвого (практичного)) засвідчили переважання образного й вербального мислення в особистості у віці 18-25 р. Починаючи розвиватися

після 21 р., процес практичного мислення прискорюється у 27-38 рр. й у віці 30-40 рр. сприяє переважанню здатності людини до образного мислення над вербальним мисленням, пристосуванню інтелектуальних структур особистості до природи й особливостей її трудової діяльності в якості їх своєрідного уподібнення. При зниженні практичного мислення й вирівнюванні активності його образних і вербально-логічних форм після 40 – до 55 років, у людини після 50 років спостерігається превалювання вербального мислення над образним. Можливості пам'яті особистості знижуються в 34-35 або в 45-50 років, і після 50 років – щонайменше у двічі [1, с. 47-51]. Отже, застосування концептуальних засад андрологічного підходу в ІНАКу розвитку професійної майстерності вчителя зарубіжної літератури в системі післядипломної освіти спрямовується на розробку основних положень технології навчання дорослих, допомагаючи дорослій людині подолати вказані зміни завдяки компенсаторним можливостям організму, перегрупованню розумових функцій, інтенсифікації їх мотивації та наданням знань щодо вікової динаміки педагогічних здібностей.

Висвітлюючи діяльність і особистість учителя, фактори, що сприяють досягненню/недосягненню вершин професіоналізму в педагогічній роботі, сутністю акмеології Н. Кузьміна називає «вивчення цілісності людини в період усвідомлення суб'єктом самого себе та самореалізації власної зрілості» [6, с. 181]. Отже, використання концептуальних засад акмеологічного підходу у вказаному комплексі сприяє переведенню системи неперервної освіти з режиму функціонування до розвитку, підвищенню якості навчального процесу, систематизації пізнавальних мотивів усіх задіяних суб'єктів, трансформації навчання у внутрішню потребу та визначенню творчого переосмислення дійсності як провідного.

Беручи до уваги думку О. Глузмана, що «саме науково-практична підготовленість дозволить кожному ... педагогу осмислити та перевірити ідеї, закладені в передовому педагогічному досвіді» [2, с. 114], ми вважаємо, що педагогічна інтеграція взаємозв'язку науки й освіти значно сприяє підвищенню рівня професіоналізму філолога.

Структурою розробленого нами інтегрального навчально-атестаційного комплексу (ІНАКу) передбачається розвиток професійної майстерності вчителя зарубіжної літератури в системі післядипломної освіти за двома блоками, а саме:

I. Блок міжкурсового періоду, котрий передбачає діяльність учителя на: 1) хьютагогічному (самоосвітньому) шаблі для реалізації програми власного професійного зростання (яка містить: 1. Самосвідомість як системотвірну категорію (рефлексія потреб, цінностей, мотивів, результатів діяльності); 2. Потребу в якості суперечності між наявним і бажаним станами, (наприклад, самореалізація для задоволення потреби у визнанні);

3. Мотив, що розуміє опредмечену потребу («як саме», «за рахунок чого»: формальна, неформальна, інформальна освіта); 4. Інтерес до певної проблематики; 5. Вольові зусилля; 6. Дієвість когнітивних процесів (уваги, уваги, пам'яті, мислення) для епістемологічного пізнання; 7. Творчість; 8. Оптимізація емоційного стану задоволенням, ейфорією від власної педагогічної діяльності), що функціонує у формах самопізнання, самопрогнозування, самоконтролю; 2) Шаблі методичної конструктивної взаємодії: а) простір шкільного методичного об'єднання (предметна комісія; наради філологів; фахові доповіді на шкільній педраді; колективна науково-методична робота групи вчителів над однією темою; шкільні методичні виставки; внутрішньошкільні педагогічні читання тощо); б) простір міського (районного) методичного кабінету (консультативний центр; творча лабораторія; тематичні заходи міськ/районо); II. Блок курсового періоду, який реалізується: а) використанням методичного потенціалу педагогічних технологій навчального процесу закладів післядипломної освіти («технологія проблемного навчання; технологія кооперативного навчання; технологія контекстного навчання; технологія розвитку критичного мислення; технології евристичного навчання; технологія продуктивного навчання; розв'язання дослідницьких задач через виконання педагогічних і технологічних проєктів; коопероване навчання тощо); б) розширенням спектру інтерактивних методів лекційно-практичної та семінарської роботи («десантний метод» – вправа, доручення, бесіда; «метод ланцюжка» – вправа, бесіда, доручення, змагання; «релейні контрольні роботи» – вправи; «робота на листках взаємоконтролю» – бесіда, вправа, робота з наочністю; аутентична бесіда; мозкова атака; метод вивчення педагогічних ситуацій, метод обговорення «кейсів»; метод обговорення власного досвіду вчителів; метод ділової гри; метод спілкування в малих групах тощо); в) посиленням психолого-педагогічних аспектів вищезазначених педагогічних підходів стимулюванням проявів активності, ініціативи, самостійності й творчості; удосконаленням особистих навичок щодо розв'язання наукових, фахових і практичних проблем; збагачуванням досвіду творчого розв'язання різнопланових (теоретичних і практичних завдань) тощо; г) інтенсифікацією самостійної науково-практичної діяльності філологів (написання курсових робіт, створення літературознавчих проєктів) та презентацією її у доповідях на фахових конференціях, статтях тощо.

Таким чином, конструктивністю функціональності інтегративності визначених векторів вказаної педагогічної конструкції (у контексті реалізації концептуальних положень педагогічних підходів у навчальному процесі курсової підготовки, оптимізації взаємозв'язку науки й освіти, дієвості педагогічної інтеграції у рамках розробленого ІНАКу (інтегрального

навчально-атестаційного комплексу розвитку професійної майстерності вчителя зарубіжної літератури в системі післядипломної освіти) в якості його технологічного інструментарію передбачається не тільки інтенсифікація науково-практичної підготовки філологів і на рівні самоосвіти, і у шкільному середовищі, і в період підвищення кваліфікації в

закладах неперервної освіти, а й покращення власної педагогічної системи літератора в цілому.

Подальші наукові розвідки автора можуть бути спрямовані на дослідження питань покращення викладання навчальної дисципліни «Зарубіжна література» та підвищення декламаційної культури філолога.

Література:

- 1.Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев; [глав.ред. В.Усманцов]. – СПб. : Питер, 2002. – 288 с.
- 2.Глузман А. В. Профессионально-педагогическая подготовка студентов университета: теория и практика исследования / А. В. Глузман. – Киев : Просвіта, 1998. – 256 с.
- 3.Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). – К. : Райдуга, 1994. – 61 с.
- 4.Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании / И. А. Зимняя. – М. : Исслед. центр. пробл. качества подгот. специалистов, 2004. – 38 с.
- 5.Змеёв С. И. Становление андрагогики: развитие теории и технологии обучения взрослых : автореф. дис. на стиск. науч. степ. докт. пед. наук: спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / С. И. Змеёв. – М., 2000. – 44 с.
- 6.Кузьмина Н. В. Предмет акмеологии / Н. В. Кузьмина. – СПб. : Политехника, 2002. – 189 с.
- 7.Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : навчальний посібник / Н. Є.Мойсеюк. – 3-є видання, доповнене. – К., 2001. – 608 с.
- 8.Олійник В. В. Післядипломна педагогічна освіта керівних і педагогічних кадрів / В. В. Олійник // Педагогічна і психологічна науки в Україні : зб. наук. праць : в 5 т. – Т.4 : Професійна освіта і освіта дорослих. – К. : Педагогічна думка, 2012. – С.258-265.
- 9.Прошкін В. В.Інтеграція університетської науки та освіти: історико-педагогічний аналіз / В. В. Прошкін // Вища освіта : досвід і перспективи : монограф. / редкол. : Н.М. Чернуха, О.М. Малихін, Н.О. Терентьева, Т.О. Саврасова-В'юн, М.В. Козир. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю., 2015. – С.15-40.
- 10.Словник іншомовних слів / за ред. О.С. Мельничука. – К. : Головна редакція УРЕ, 1974. – 776 с.

УДК 378

К.В. Шевченко, м. Краматорськ, Україна / K. Shevchenko, Kramatorsk, Ukraine
e-mail: kissara18@ya.ru

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ У КИТАЇ ТА УКРАЇНІ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню ролі інформаційних технологій у підготовці вчителів в Китаї та Україні, описує нормативно-правові засади використання інформаційних технологій у навчальному процесі педагогічних закладів Китаю та України, підкреслюється важливість ефективного застосування їх і у підвищення кваліфікації китайських вчителів, висвітлює важливість постійного удосконалення інформаційних технологій, застосування яких сприятиме професійному розвитку педагога, їх роль у самовдосконаленні педагога, що у подальшій педагогічній діяльності педагогічного фахівця значно вплине на його успіхи у професії. Визначено переваги використання інформаційних технологій у підготовці вчителя. Проаналізовано електронну модель підготовки вчителя в Україні Intel «Навчання для майбутнього» щодо навчання педагогічних працівників ефективному використанню інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виробничому процесі. Проаналізувавши сучасний стан технічного забезпечення китайських педагогічних закладів, ми з'ясували, що всі педагогічні заклади освіти добре обладнані технічними засобами, лекції майже завжди супроводжуються навчальними відеофільмами та презентаціями, що покращує сприйняття та засвоєння навчального матеріалу. Результати дослідження можуть бути практично використані для дисциплін «Загальна педагогіка», «Порівняльна педагогіка». Використано наступні методи дослідження :здійснення порівняльно-педагогічного аналізу, вивчення й узагальнення педагогічного досвіду, першоджерел, зроблено теоретичні узагальнення і висновки.

Ключові слова: підготовка вчителя, форми організації навчального процесу, інформаційні технології, вчитель Китаю, вчитель України, професійний розвиток вчителя, розвиток технологій, навчальний процес, педагогічні навчальні заклади, програма Intel.

Role of informational technologies in teacher's training in China and Ukraine

Annotation. The training of teachers is on a special place between other problems of modern education. The system of raising the level of teacher's skill in China is constantly developed. The article is devoted to the role of informational technologies in teacher's training in China and Ukraine, the importance of raising the level of informational technologies in teacher's training is highlighted, the normative-legislative of informational technologies in the educational process of educational establishments of China and Ukraine is describes, the importance of effective use of them in Chinese teacher's training is analyzed, the importance of continuous improvement